

Guide för att bilda Leaderområden

Version 2 rev 2007-10-31

Använd Jordbruksverkets dokument ”Leader inom landsbygdsprogrammet” som bakgrundsmaterial till denna guide.

Ansökan görs i form av en utvecklingsstrategi

För att bli ett Leaderområde och en LAG-grupp krävs en utvecklingsstrategi. Utvecklingsstrategin fungerar som en ansökan och skickas till länsstyrelsen. Är Leaderområdet länsöverskridande så skickas ansökan till det län som utsetts som mottagare. Av de delar som ingår i strategin kan vissa lämnas in ett steg efter den ordinarie ansökan så som föreningsstadgar, styrelsens medlemmar (roll i 3-partnerskapet), budget och medfinansiering samt uppgifter om verksamhetsledning och kontor. Dessa kompletterande uppgifter måste dock godkännas av länsstyrelsen innan verksamheten startar.

Utvecklingsstrategin ska delas in i fyra avsnitt:

A: Analys

B: LAG-grupp

C: Leaderområde

D: Strategi

Nedan finner du beskrivningar av de uppgifter som ska beskrivas i utvecklingsstrategin.

Så snart man format ett Leaderområde och börjat planera för en utvecklingsstrategi bör det utses en kontaktperson som kan delges ny information från Jordbruksverket. Anmäl en sådan kontaktperson till leader@sjv.se. För att strategin ska bli godkänd krävs dels ett antal obligatoriska uppgifter och dels uppgifter som bedöms på kvalitativa grunder. Kvalitativa grunder kan till exempel avse hur väl strategiplanen visar hur de tre huvudmålen i landsbygdsprogrammet kan uppfyllas. I slutet av varje avsnitt framgår vilka kvalitativa kriterier som bedöms.

A. Analys

- **SWOT-analys:**

Som underlag för strategin ska LAG-gruppen göra en enklare SWOT-analys. Detta innebär att gruppen ska analysera områdets styrkor och svagheter, hot och möjligheter. Avsikten är att tydliggöra vilka behov som finns för att området ska kunna utvecklas på ett bra sätt. Det ska vara en tydlig fokusering på de verksamheter som kan falla under LAG-gruppens strategi.

Gruppen ska även ange de basfakta av området som studien visar till exempel invånare uppdelat på landsbygd och tätort, Leaderområdets geografiska yta med mera.

Kvalitativa bedömningskriterier:

- SWOT-analysens kvalitet, främst med avseende på de viktiga fakta som utgör underlag för avgränsningen av det geografiska Leaderområdet, samt för optimala prioriteringar av de inriktningar som görs i LAG-gruppens utvecklingsstrategi.
- Hur väl landsbygdsområdets styrkor och svagheter, hot och möjligheter har definierats.
- Tydligheten i kopplingen mellan SWOT-analysens fakta och de slutsatser LAG-gruppen har dragit vid val av Leaderområde och inriktningar i strategin.
- Tydligheten i kopplingen mellan motiveringar för valt geografiskt område och valda inriktningar i LAG-gruppens utvecklingsstrategi.
Hur väl analyser och slutsatser är kopplade till landsbygdsprogrammets och leaderaxelns möjligheter.

B. Föreningen, LAG samt dess styrelse

Föreningen:

- Senast två månader efter att ansökan blivit godkänd ska LAG bilda en ideell förening med ett öppet medlemskap vilket innebär att alla som vill jobba med landsbygdsutveckling i området kan bli medlemmar. Kravet på trepartnerskap, jämställdhet o dyl. gäller således inte för att bli medlem i föreningen.

- Förslag på föreningsstadgar finns på vår hemsida;

<http://www.sjv.se/amnesomraden/stodtilllandsbygden/allastodformer/leadermetoden/bildaleaderomrade.4.1a3366210bfaf3257180002523.html>

LAG

- Mer än 50 procent av representanterna på beslutsfattande nivå (den beslutande styrelsen) i LAG-gruppen ska komma från privat och ideell sektor. Ett riktmärke kan vara offentlig sektor (företrädevis kommunerna i området) 40 %, småföretagarsektorn 30 % och ideella sektorn 30 %.
- Gruppen ska beskriva hur de tre kategorierna i trepartnerskapet kommer att försäkras en tydlig position inom styrelsen.

- Enligt EU ska näringslivets och arbetsmarknadens organisationer vara representerade i styrelsen.
- Det ska vara en jämn spridning mellan offentliga, privata och ideella aktörer, ett så kallat trepartnerskap. Det bör finnas en geografisk spridning mellan ledamöterna och särskilt viktigt är att det finns representation med ledamöter från landsbygden.

Gruppen ska beskriva hur synpunkter från det lokala trepartnerskapet i området har beaktats vid bildandet av LAG, Leaderområdet och vid framtagandet av strategin.

- Fördelningen mellan kvinnor och män ska vara jämn. Könsfördelningen ska vara minst 40-60 procent. LAG bör sträva efter att ha medverkan från olika ålderskategorier samt integration av nya svenskar. Det är också särskilt viktigt att arbeta för att engagera ungdomar i utvecklingen av landsbygden.
- Det är viktigt att företrädare för ideell- respektive privat sektor (småföretagen) har sitt huvudsakliga engagemang inom den sektor man företräder i LAG. Styrelsemedlemmar som till exempel företräder ideell sektor bör vara utsedd av någon förening eller liknande som inte företräder företagare. Om till exempel någon person både finns i den privata företagssektorn och den ideella sektorn bör denne person representera företagssektorn.
- Gruppen ska översiktligt beskriva trepartnerskapets kompetens att genomföra strategin, särskilt med koppling till den verksamhetsinriktning LAG-gruppen valt. Om LAGs strategi till exempel omfattar jord- och skogsbruksverksamhet kan det vara lämpligt med någon från näringsens intresseorganisationer.
- Inom 4 månader efter att LAG antagits av länsstyrelsen måste det tillsättas en verksamhetsledare för att gruppen ska ha rätt att fatta beslut om stöd till projekt. Verksamhetsledaren ska i första hand ägna sig åt initiering och utveckling av verksamheten och leda LAGs sekretariat (Leaderkontor).
- Leaderkontorets personal ska ha kompetens att förvalta offentliga medel. Om så inte blir fallet måste vissa funktioner (till exempel betalningar, bokföring, personaladministration samt eventuella juridiska frågor) hanteras av till exempel någon av kommunerna i Leaderområdet.

LAGs styrelse

Storleken på LAG kan variera mellan olika Leaderområden. I vissa områden är LAG lika med den beslutande styrelsen i andra områden är LAG en större grupp där en del av gruppen är den beslutande styrelsen. Hur styrelsen är sammansatt styrs av de stadgar den ideella föreningen har antagit.

Oberoende av hur grupperna väljer att organisera gäller samma krav på LAG och LAGs styrelse.

Kvalitativa bedömningskriterier:

- Hur väl underifrånperspektivet har beaktats vid bildandet av det lokala partnerskapet och LAG.
- Medinflytandet från både de privata och offentliga kategorierna.
- Kompetens och kapacitet för ett kvalitativt och säkert genomförande under programperioden.
- Kompetens inom strategins inriktningar.
- Kompetens inom de horisontella prioriteringarna inom programmet och Leader som jämställdhet, ungdomar, integration, kompetensutveckling, stärkt konkurrenskraft samt miljö och hållbar utveckling.
- Hur väl företrädare för prioriteringarna ovan finns i lämplig omfattning inom LAG och dess styrelse.

C. Leaderområde

Områdesbeskrivning

Antalet invånare i Leaderområdet ska vara mellan 10 000 och 100 000. I undantagsfall kan Leaderområden med ett lägre invånarantal än 10 000 godkännas. Det kan bli aktuellt i norra Sverige där befolkningstätheten är låg och avstånden stora. Tätorter med färre än 20 000 invånare får ingå i området. Dock kan varje LAG-grupp sätta ett lägre kriterie för invånarantalet.

Leaderområdet kan vara länsövergripande och kan även innehålla delar av kommuner.

Det får endast finnas en LAG-grupp inom varje Leaderområde. Det innebär att det inte får finnas någon geografisk överlappning med en annan LAG-grupp.

Geografisk definition

Gruppen ska ange det exakta geografiska område som ingår i Leaderområdet, samt de kommuner som ingår i området. Det är viktigt att området är tydligt definierat. Om det t.ex är delar av en kommun som ingår i området är det lämpligt att man anger vilka församlingar som ingår. Dessutom ska avgränsningen mot andra Leaderområden vara absolut klart. Området ska anges i km².

Gruppen ska också meddela vilka kriterier som ligger till grund för den geografiska avgränsningen (t.ex natur-kulturella likheter, företagsstruktur, andra karaktäristika för området m.m) dvs områdets ”gemensamma nämnare”. Detta bör utgöra grunden för LAGs verksamhetsinriktning.

Kvalitativa bedömningskriterier:

- Tydligheten i beskrivningen av områdets likartade förhållanden.
- Beaktandet av främst positiva men även negativa faktorer som har betydelse för valda strategiska inriktningar.

Exempel på ovanstående kan vara specifik natur, kulturvärden, servicenivå och livskvalitet, näringslivsstruktur, mikroföretagande, specifika traditioner eller andra resurser som beräknas ge ett mervärde vid genomförandet.

D. Strategi

För att ett trepartnerskap ska kunna bilda en LAG-grupp krävs att kraven uppfylls för både LAG-gruppen och Leaderområdet. Därefter ska den eventuellt blivande LAG-gruppen göra en utvecklingsstrategi.

Denna strategi ska verka inom de tre huvudmål som nämns nedan och det ska framgå hur LAG-gruppen avser att arbeta för att dessa ska uppfyllas. Utvecklingsstrategin tas fram ur ett underifrånperspektiv och genom lokalt deltagande. Det leder till att lokal kunskap fångas upp vilket ger en helhetssyn på landsbygdsutvecklingen i området. LAG-gruppen ska ha säkrat att det finns ett intresse bland företag och befolkning för att genomföra LAG-gruppens strategi under hela programperioden.

Huvudmål

1. Förbättra jord- och skogsbrukets konkurrenskraft.

Åtgärder i detta huvudmål syftar till att stärka konkurrens- och utvecklingskraften hos företagen inom jord- och skogsbruk, rennäring, livsmedelproduktion och förädling, på grundval av ett hållbart naturresursutnyttjande.

2. Förbättra miljön och landsbygden.

Att bevara och utveckla ett attraktivt landskap och en levande landsbygd, samt att stimulera omställningen till en resurseffektiv och hållbar produktion med minskad miljöpåverkan som följd, är några av åtgärderna i detta huvudmål. En helhetssyn ska utvecklas på landskapet som resurs för rekreation, utveckling, tillväxt och boende, samt som bärare av ett natur- och kulturarv.

3. Förbättra livskvaliteten, bredda företagandet och främja utvecklingen av landsbygdsekonomin.

Åtgärder inom detta huvudmål förutsätter ett diversifierat näringsliv, ökat fokus på landsbygdens resurser i form av attraktiva miljöer för boende och för rekreation samt ett ökat fokus på lokalt samarbete kring t.ex service och infrastruktur. Målet är att få en ökad mångfald av landsbygdens näringsliv, i syfte att främja sysselsättning, högre livskvalitet för dem som bor på landsbygden samt ett hållbart nyttjande av landsbygdens resurser. Leader kan verka inom de flesta av dessa åtgärder.

Läs mer om omfattningen i Landsbygdprogrammet 2007-2013.

Verksamhetens inriktning

Det är inget absolut krav att strategins inriktningar ska verka för alla de tre målen. Det ses dock som en kvalitativ fördel om fler av målen omfattas. Betoningen på strategin bör ligga

inom målområdet ”Förbättra livskvaliteten, bredda företagandet och främja utvecklingen av landsbygdsekonomin”.

Beskriv verksamhetsinriktningen under respektive mål.

- Utvecklingstrategin ska vara sektorsövergripande.
Detta innebär att strategin ska ta hänsyn till olika näringar och sektorer till exempel kultur, turism, naturvård med mera som finns i Leaderområdet. Det är viktigt att flera av dessa sektorer kan dra fördel av de resurser som Leader har.
- Utveckling av de verksamhetsinriktningar som valts inom strategin, särskilt med koppling till områdets förutsättningar. (jämför beskrivningen om Leaderområde). Att lyfta fram nya möjligheter för Leaderområdet som kan uppnås genom Leadermetoden inom valda verksamhetsinriktningar.
- Beskriv hur verksamheten kommer att genomföras.
Strategin bör lyfta fram nya idéer och möjligheter som kan vända eller förstärka utvecklingen i området samt idéer kring hur genomförandet ska ske för att förverkliga strategin och dess mål.

Exempel på hur verksamheten kommer att genomföras kan vara samverkansformer i projekt, nya verksamheter i befintliga nätverk, nya idéer kring hur utvecklingen kan drivas framåt i området.

Tänkta informations- och mobiliseringsåtgärder för att öka insikten om möjligheterna med Leader i området.

I landsbygdsprogrammet finns utrymme för att genomföra samarbetsprojekt med andra LAG-grupper, även i andra länder. Om LAG-gruppen integrerar en strategi för att genomföra samarbetsprojekt med andra LAG-grupper samt en bra planering för detta, kan LAG-gruppen få möjlighet att välja ut projekten inom denna åtgärd. Om LAG-gruppen väljer att inte ha en strategi för denna åtgärd ska urvalet av projekt ske av länsstyrelsen eller förvaltningsmyndigheten. Detta är en egen åtgärd som LAG-gruppen kan tilldelas särskilda medel för om en strategi finns för åtgärden.

Även dessa projekt ska verka för att uppfylla något av de tre huvudmålen.

I landsbygdsprogrammet finns horisontella prioriteringar nämnda. Dessa är miljö- och hållbar utveckling, kompetensutveckling, ungdomar, integration, jämställdhet och stärkt konkurrenskraft. Dessa områden ska prioriteras i strategin. Om man inte kommer att prioritera någon utav dessa grupper ska det i strategin motiveras varför.

Om det finns kopplingar till så kallade costal action groups (CAG) som verkar inom EU:s fiskefond så ska det beskrivas hur dessa ser ut. Det ska i så fall finnas en tydlig avgränsning mellan verksamheterna inom Leader och CAG. Om LAG-gruppens förening har för avsikt att verka inom andra verksamheter än Leader och CAG så ska det anges i utvecklingsstrategin samt hur avgränsningen sker mot Leader. Finansiering av Leader får endast gå till Leaderverksamhet.

- Målsättning med hela verksamheten.

Beskriv översiktligt vilka målsättningar LAG-gruppen har med strategin. Specificera vad som ska uppnås under programperioden.

- Beskriv hur hänsyn tagits till andra regionala och lokala planer.

Utvecklingsstrategin får inte gå i en annan riktning än de planer som täcker Leaderområdet.

Medfinansiering

- LAG-gruppen ska ta fram en budget för verksamheten fram till programperiodens slut 2013.

Den bör bland annat visa hur stor andel av medlen som avsätts till olika inriktningar inom strategin och även fördelat på de tre huvudmålen samt åtgärden för samarbete med andra LAG-grupper. Dessutom kan LAG-gruppen avsätta högst 18 % av de totala offentliga medlen till egen administration (verksamhetsledning, Leaderkontor med mera).

- LAG-gruppen ska kunna visa hur medfinansieringen kommer att ske.

Gruppen ska senare ange vilka offentliga organ som kommer att skjuta till medel och hur mycket.

Urval av projekt

- Urvalskriterier

Beskriv de kriterier som kommer att användas vid urval av projekt. Vissa bör vara obligatoriska för alla projekt medan andra kan gälla endast vissa typer av projekt. Kriterierna ska bland annat vara direkt kopplade till de verksamhetsinriktningar som LAG-gruppen valt att jobba inom och till målen för dessa. Det bör också täcka in de horisontella prioriteringarna.

- Organisation av verksamheten

Leaderkontor, verksamhetsledare, arbetsutskott, föredragningsprinciper av projekt i styrelsen, LAG-möten, projektuppföljning med mera.

Kvalitativa bedömningskriterier:

- Tydligheten i motivering till valda strategier utifrån det geografiskt avgränsade Leaderområdet.
- Tydligheten i beskrivning och avgränsning av den eller de inriktningar som LAG valt att prioritera i sin utvecklingsstrategi. Hur tydligt LAG fokuserat på de specifika inriktningar som man bedömt ska ge högst måluppfyllelse samt hur väl detta motiverats utifrån gjord analys.
- Tydligheten för respektive inriktning avseende vilken del av programmet insatserna huvudsakligen verkar för, målen för respektive axlar.
- Hur sektorsövergripande strategin är. Hur väl strategin spänner över områdets befolkning, branscher, organisationer och andra intressegrupper med koppling till landsbygdsprogrammet och dess mål. Hur väl framtagandet och planerat genomförande av strategin bygger på samverkan mellan aktörer från olika sektorer inom området.

- Graden av integrering av insatser som verkar för målen för flera av axlarna i programmet, med beaktande av att axel tre ska vara den dominerande axeln (på nationell nivå).
- Strategi för transnationellt och interregionalt samarbete samt planerad omfattning av detta.
- Hur väl strategin pekar mot hög måluppfyllelse av gemenskaps- och nationella mål.
- Hur väl indikatorer och mål specificerats samt hur väl underbyggda kalkylerna som ligger till grund för dessa är.
- Hur väl strategin säkrar en långsiktig och hållbar utveckling för området, såväl efter genomförandet av enskilda insatser som efter hela strategins genomförande.
- Innovativiteten i inriktningar som visar på nya möjligheter att vända eller förstärka utvecklingen i området samt i arbetssätt under genomförande som till exempel nya samverkansformer och konstellationer för genomförande av insatser.
- Hur väl programmets horisontella prioriteringar beaktats.
- Hur väl kriterier för LAG-gruppens urval av projekt specificerats, med avseende på strategins fokus och inriktningar samt för måluppfyllelse.